

ВПЛИВ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА РІВЕНЬ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Власенко І.Ю., аспірант,
Миколаївський національний аграрний університет*

Продовольча проблема є найгострішою для людства. Належить вона до довгострокових і найскладніших не тільки в Україні, а й у світовій економіці. Якщо у вирішенні інших важливих завдань існують альтернативні рішення, то у продовольчих питаннях такі резерви, на жаль, відсутні. Рівень продовольчого забезпечення населення є не лише соціально-економічним чинником, але й стратегічним у плані забезпечення соціальної стабільності, економічного суверенітету держави та забезпечення найбільш цінного соціального ресурсу – здоров'я нації.

Основне завдання функціонування продовольчого ринку – забезпечення продовольчої безпеки. За визначенням науковців Національного інституту стратегічних досліджень України, «продовольча безпека» - це такий рівень продовольчого забезпечення населення, що гарантує соціально-політичну стабільність у суспільстві, виживання і розвиток нації, особи, сім'ї, стійкий економічний розвиток. Продовольча безпека – обов'язкова умова становлення цивілізованого внутрішнього ринку продовольства[1].

Від рівня розвитку і стабільності функціонування аграрного сектору значною мірою залежить стан економіки і продовольча безпека країни та відповідне наповнення ринку товарами власного виробництва. З огляду на значний ресурсний потенціал України, її сільське господарство спроможне достатньо забезпечити потреби населення в продуктах харчування. Проте існуючий рівень розвитку аграрного сектору в Україні ще недостатній, а обсяги виробництва продукції не забезпечують продовольчої безпеки держави, яка визначається рівнем і динамікою споживання продуктів харчування з розрахунку на одну особу населення. Так, середньодобовий раціон харчування населення України перебуває практично на граничному рівні цього показника, встановленого ФАО. У 2011 р. він дорівнював

* Науковий керівник – Котикова О.І., д.е.н., доцент

приблизно 2800, а в країнах ЄС цей показник становить близько 3500 ккал. Проте головна проблема - це неповноцінна якісна структура харчового раціону. Наша держава відстає від європейського рівня споживання на душу населення м'ясопродуктів у 2,5 разу, а фруктів - у 3,5[2].

Світова практика забезпечення продовольчої безпеки виробила чіткі критерії її визначення:

1. Продовольча незалежність держави досягається тоді, коли частка продуктів харчування власного виробництва у щорічному загальному обсягу їх споживання становить не менше 80 %. Перевищення імпорту продовольства понад 30 % призводить до згорання власного виробництва.

2. Обсяги споживання продуктів харчування повинні відповідати їх нормативним показникам. Критичною межею є 50 % раціонально обґрунтованої норми споживання, недосягнення якої свідчить про зростання недоїдання, загрозу голоду та дестабілізації фізіологічних, демографічних та соціальних процесів.

3. Межа енергетичної насиченості харчового раціону за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я становить 1500 ккал на добу. Нижчий рівень свідчить про голод[3].

Зменшення виробництва сільськогосподарської продукції, порушення економічних, технологічних зв'язків між промисловими і сільськогосподарськими підприємствами, деформація сировинних зон підприємств харчової і переробної промисловості, дезінтеграція і призупинення процесів вертикальної та горизонтальної інтеграції призвели до значного скорочення в Україні виробництва продуктів харчування, зокрема м'ясомолочної продукції. Багато промислових підприємств недовантажені, їх потужності використовуються на 40-70 %. Найскладніше становище виявилось в таких галузях харчової промисловості як м'ясна, молочна та інших.

В умовах розвитку ринкових відносин держава повинна орієнтуватися хоча б на такий рівень власного виробництва продовольчих товарів, який би забезпечив мінімальні науково обґрунтовані норми споживання важливих продуктів населенням, оскільки орієнтація на збільшення частки імпорту на ринок може підривати стійкість внутрішнього ринку, а звідси - і всю аграрну економіку.

В Україні складність забезпечення в достатній кількості продуктами харчування населення посилюється відсутністю прозорого цивілізованого ринку сільськогосподарської продукції, тобто ринку, де сільські товаровиробники могли б у будь-який час за прийнятною для всіх ціною продати власну продукцію. Тому в ринкових умовах виробників більше турбує не проблема, скільки і чого виробити, а як і кому реалізувати.

Ринок сільськогосподарської продукції має особливості, оскільки предметом купівлі-продажу тут є сільськогосподарська продукція не лише як продовольство, а й як засоби виробництва для інших галузей. За таких обставин у країні повинен функціонувати цивілізований, прозорий ринок сільськогосподарської продукції, який дав би змогу на взаємовигідній основі здійснювати трансакції всім ланкам продовольчого ланцюга - від виробництва сировини і забезпечення галузі необхідними засобами до споживання кінцевої продукції.

В Україні залишається тенденція скорочення поголів'я продуктивної худоби, що в найближчі роки приведе до кризової ситуації в продовольчому забезпеченні населення продуктами харчування, особливо тваринного походження, а це, в свою чергу, може привести до соціальної дестабілізації в суспільстві, якщо врахувати те, що саме індустріальні регіони найгірше забезпечені продуктами харчування тваринного походження.

Основною проблемою щодо задоволення споживчих потреб населення м'ясомолочними продуктами є зменшення обсягів виробництва даної продукції та поголів'я великої рогатої худоби, що відбувається в господарствах усіх форм власності. Так за 1990-2011 рр. поголів'я великої рогатої худоби скоротилося з 24 623,4 до 4 154,4 тис. голів, в тому числі поголів'я корів відповідно скоротилося з 8 378,2 до 2 421,5 тис. голів. Виробництво молока в 2011 році у порівнянні з показниками 1990 року зменшилось у 2,5 рази і яловичини в 4,8. Особливо високими були темпи скорочення поголів'я великої рогатої худоби та обсяги виробництва в індустріальних регіонах.

Для відновлення позицій на основних стратегічних напрямках сільськогосподарського виробництва (забезпечення продовольчої безпеки і стабільної економічної ситуації) повинна стати державна підтримка.

Досягнення необхідного рівня продовольчого забезпечення і продовольчої безпеки країни та регіонів передбачає створення умов, при яких вітчизняні товаровиробники здатні ефективно виробляти, переробляти, зберігати і реалізовувати продукти харчування і в першу чергу м'ясомолочні продукти.

Література.

1. Продовольча безпека: чому і як? // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nagolos.com.ua/ua/articles/8571-prodovolcha-bezpeka-chomu-i-yak>

2. Вплив ринку м'ясомолочної продукції на рівень продовольчої безпеки країни // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.stelmaschuk.info/archive-internet-conference/51-conferencia-17-05-2012/236-2012-05-27-16-42-34.html>

3. Продовольча безпека країни: проблеми та механізми забезпечення // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/143-prodovolcha-bezpeka-krayiny-problemy-ta-mehanizmy-zabezpechennya.html>

РОЛЬ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Гіржева О.М., викладач,

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством є системоутворюючим в національній економіці, що формує фактори збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку держави, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки, утворює ринок сільськогосподарської продукції та продовольства. Український аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, є ланкою, що на даному етапі може стати локомотивом розвитку національної економіки, дати імпульс інвестиційному, технологічному та соціальному піднесенню у державі.